

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-429-0-9>

**THE EDUCATIONAL ENVIRONMENT ZDO
AS AN IMPORTANT FACTOR IN THE FORMATION
OF THE NATIONAL-SPEECH PERSONALITY
OF A PRESCHOOLER**

**ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЗДО ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК
ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО-МОВЛЕННСВОЇ
ОСОБИСТОСТІ ДОШКІЛЬНИКА**

Myhulia V. V.

*PhD student at the Department of
Preschool and Special Education
Kryvyi Rih State Pedagogical University
Kryvyi Rih, Ukraine*

Мигуля В. В.

*аспірантка 3 року навчання
кафедри дошкільної і спеціальної
освіти
Криворізький державний
педагогічний університет
м. Кривий Ріг, Україна*

На сучасному етапі розвитку нашої держави важливою постає проблема формування національно-мовленнєвої особистості підростаючого покоління, дітей дошкільного віку, зокрема. На цьому етапі життя Україна проживає багатозначний та неузгоджений період і саме зараз як ніколи важливо повертатися до себе: своїх історичних витоків, рідної мови, історії, звичаїв та традицій своєї держави. Важливим завданням освіти є розвиток в дітей національної гідності та самобутності, любові й зацікавленості до культурних надбань відчуття приналежності до певної нації, ментальності і як результат створення та закріплення в майбутньому нової української державної культури.

Теоретичне дослідження впливу освітнього середовища ЗДО як важливого чинника формування національно-мовленнєвої особистості дошкільника.

Наукові дослідження особливостей організації розвивального середовища в дошкільній освіті досліджували ряд вчених: А. Богуш, О. Брежнева, С. Васильєва, К. Крутій, О. Рейпольська, Л. Зайцева, Г. Цветкова, О. Лобанова, Т. Піроженко та ін. Аналіз досліджень вчених дозволяє зробити висновок, що проблема освітнього середовища займає важливе місце в освітньому процесі закладу дошкільної освіти. Проблему національного виховання особистості дошкільника

розглядають педагоги (А. Богуш, О. Каплуновська, І. Кичата, Ю. Палець, О. Рейпольська), звертаючи нашу увагу на те, що кожна нація, є продовженням себе у своєму підростаючому поколінні крізь призму національної системи виховання, ми формуємо свій генетичний код та національність ще з дошкільного періоду, який з психологічної точки зору є найбільш сензитивним і залишає по собі фундамент понять, знань та відчуттів на все майбутнє життя.

Поняття «освітнє середовище» має багато наукових визначень та понять, але не є дослідженим до кінця, а отже і немає окремого визначення. У навчально-методичному посібнику «Освітнє середовище закладу дошкільної освіти: технології проєктування» підготовлений колективом співробітників лабораторії дошкільної освіти та виховання **освітнє середовище** розуміють як підсистему соціокультурного середовища, як сукупність історично сформованих факторів, обставин, ситуацій і як цілісність спеціально організованих педагогічних умов розвитку особистості дитини. Освітнє середовище є частиною соціально-культурного простору, може виступати різнорівневим, наприклад, на рівні держави, на рівні закладу освіти, й нарівні особистості, якщо мова йтиме про індивідуальне освітнє середовище [4].

У листі МОН України «Про національно-патріотичне виховання у закладах освіти у 2019/2020 навчальному році» зазначено, що формування національної позиції в українському суспільстві є першочерговим завданням для системи освіти України [3]. Таким чином, організовуючи освітнє середовище в закладах дошкільної освіти варто враховувати, загальнопедагогічні принципи дитиноцентризму, природовідповідності, культуровідповідності, гуманізму, врахування вікових та індивідуальних особливостей. Основним освітнім орієнтиром у діяльності закладу дошкільної освіти є Базовий компонент як Державний стандарт дошкільної освіти України (БКДО). В освітньому напрямі БКДО «Дитина в соціумі» зазначено необхідність формування соціально-громадянської компетенції, розвиток любові до Батьківщини, роду, держави, розвиток почуття власної гідності, як представника українського народу. В освітньому напрямі «Дитина у природному довкіллі»: формування моральних норм гуманної взаємодії з природним довкіллям; виховання любові до природи, рідного краю. Освітній напрям «Дитина у світі мистецтва» основними завданнями висвітлює: залучення дітей до надбань національної культури; формування ціннісного ставлення до українських мистецьких традицій та творів українських митців; виховання інтересу до українського декоративно-прикладного мистецтва. В освітньому напрямі «Гра дитини»

виокремлено завдання знайомити з українськими народними іграшками та місцями їх виготовлення. А в освітньому напрямі «Мовлення дитини» висувається завдання формувати уявлення в дітей про українську мову як державну, вміння вести діалог, використовуючи етикетну українську лексику. Дитина виявляє любов та позитивне ставлення до української мови. Окреслені у БКДО освітні напрями конкретизовані та систематизовані за віковими групами дітей в чинних комплексних освітніх програмах розвитку, навчання та виховання дітей дошкільного віку [1].

Враховуючи вищезазначене можемо зробити висновки, що педагогічно грамотно організоване та створене освітнє середовище в ЗДО для формування національно-мовленнєвої особистості дошкільника є одним з провідних заходів з діяльності та впровадження сучасних освітніх вимог та якостей освіти. Адже правильно організоване освітнє середовище сприяє соціалізації дитини, впливає на всі аспекти її розвитку. Освітнє середовище ЗДО будується й створюється таким чином, що кожен предмет несе певні відомості про навколишній світ і виступає предметом передачі знань та досвіду, в нашому випадку з формування національно-мовленнєвої особистості дитини дошкільника.

В грамотно створеному освітньому середовищі, діти не лише здобувають досвід, але і стають повноцінними учасниками освітнього процесу, які відповідально та серйозно до нього ставляться. У віці 5–6 років відбувається інтенсивний розвиток та збагачення різних видів діяльності, що проявляється у вмінні отримувати опосередковані знання, що виходять за межі досвіду дитини, а також віддалені у часі. Цей період також характеризується подальшим активним засвоєнням дитиною соціального досвіду старшого покоління, тому дитина може засвоювати історію рідного краю, її громадян, особливості культури та мови, символіки, а також на цьому етапі дитина вже має певний обсяг знань, умінь та навичок про національні надбання та мову певної країни. Вона усвідомлює, що за допомогою мови вона передає свої бажання та почуття, взаємодіє з соціумом, й повноцінно функціонує з навколишнім середовищем. Старші дошкільники вже мають внутрішню позицію про навколишній світ. Володіють та розрізняють рідну мову, правила поведінки в суспільстві. Обмінюються інформацією про свою країну, місто, мікрорайон, знають про головні свята в країні. Проявляють зацікавленість до національних надбань, історичного досвіду людства. Поведінка стає довольною, увага стійкішою, це все

свідчить про соціальну та інтелектуальну зрілість, готовність дітей до розуміння своєї національної приналежності [2, с. 107].

Під час створення освітнього середовища важливо розуміти, що дитина вже здатна аналізувати та синтезувати об'єкти, які вона передає, диференціювати та ідентифікувати їх якості. Дошкільник починає цікавитися не лише сучасною історією країни, міста, але й історичними даними. З задоволенням розглядає архітектуру свого краю, українську хату, побут предків, старовинні іграшки. Дитина усвідомлено слухає українські народні казки, розуміє їх сенс, цікавиться тим, що їй було незрозуміло [5, с. 117].

Сьогоденна ситуація національно-мовленнєвого розвитку в ЗДО потребує удосконалення та розвитку. Тому потрібно досліджувати та створювати відповідне освітнє середовище для підвищення інтересу дітей до життя українського народу, до його історії та культури.

Отже, освітнє середовище національно-мовленнєвого спрямування, відкриває можливості для дитини дошкільного віку необхідні для усвідомлення своєї національної ідентичності, допомагає усвідомити себе частиною великої історії, частиною сильної, гідної та вільної нації. Розвиває бажання продовжувати та творити власну культуру у своїй державі. Перспективу подальших досліджень вбачаємо у висвітленні проблеми створення розвивального середовища ЗДО для організації педагогічних умов формування національно-мовленнєвої особистості дитини передшкільного віку.

Література:

1. Базовий компонент дошкільної освіти наук / кер. Т. О. Піроженко, (нова редакція). Київ, 2021. 38 с.
2. Кулачківська С. Є. Я – дошкільник. Вікові та індивідуальні аспекти психічного розвитку. Київ : Нора-прінт, 1996. 107 с.
3. Лист МОН України «Про національно-патріотичне виховання у закладах освіти у 2019/2020 навчальному році».
4. Освітнє середовище закладу дошкільної освіти: технології проектування : навч.-метод. посібник / О. Д. Рейпольська, І. М. Гудим, Л. І. Зайцева, І. В. Луценко, В. О. Луценко, Г. Г. Цветкова ; за ред. О. Д. Рейпольської. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2021. 222 с.
5. Побірченко Н. С. Використання української етнопедагогіки в дошкільному закладі. Київ : Науковий світ, 2003. 117 с.